

PERRE, Alfons van de, arts, katholiek volksvertegenwoordiger (Geel 13 juli 1872 - Wijnegem 4 augustus 1925).

Van de Perre deed zijn humaniora aan het college te Geel, waar de latere hoofdredacteur van De Student, de E.H. G. Janssens, als leraar een grote invloed op hem uitoefende. Studeerde geneeskunde te Namen (1890-'92) en daarna te Leuven (tot 1897).

In 1898 te Geel gevestigd als jong arts verkeerde hij er dikwijls in de daensistisch geïnspireerde christen-democratische kringen, wat hem door de conservatieve burgerij kwalijk genomen werd. Reeds in 1900 trok hij dan ook naar Borgerhout, waar hij in 1906 de welgestelde Julia Bollens huwde. In de geest van Lodewijk de Raet bleef hij de V.B. niet alleen beschouwen als een taalstrijd, maar tevens als een strijd voor de sociale en economische ontvoogding van Vlaanderen.

Vrij snel kwam Van de Perre in contact met de Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding, waar hij talrijke geneeskundige voordrachten hield. Naar aanleiding van de strijd voor het wetsvoorstel-Coremans op de vernederlandsing van het vrij middelbaar onderwijs wierp hij zich in 1906 voor het eerst in de actieve V.B. Hij ging toen een polemiek aan met pater J. Verest die sterk de aandacht trok. Hij sprak bovendien op talrijke meetings, o.a. van de Nederduitsche Bond, en stuurde kardinaal Mercier de eerste scherpe open brief waarin hij diens afwijzing van het voorstel-Coremans hekelde. Toen het voorstel in mei 1909 begraven werd, schreef hij een nog scherper verzoekschrift, mede-ondertekend o.m. door mej. Belpaire, Lod. Dosfel en A. Laporta, waarin hij de houding der bisschoppen aanklaagde. Het was zo scherp gesteld dat een aantal overtuigde flaminganten die hij daarom gevraagd had, het weigerden te ondertekenen.

Op het katholiek congres dat te Mechelen in september 1909 plaatshad, lokte Van de Perre, samen met Dosfel, een incident uit, door de vernederlandsing van het middelbaar onderwijs tegen de wil van Woeste in ter sprake te brengen.

In 1910 had hij in Vlaanderen al zoveel autoriteit verworven, dat hij gevraagd werd het voorzitterschap op zich te nemen van het Eerste Algemeen Vlaamsch Wetenschappelijk Congres te Antwerpen. In datzelfde jaar weigerde hij het parlementair mandaat dat de Nederduitsche Bond hem ter opvolging van de oude Edward Coremans aanbood. Hij schoof toen zijn jongere vriend Frans van Cauwelaert, die toen in Freiburg (Zwitserland) doceerde, als kandidaat naar voren. Uit zijn redevoeringen van die tijd blijkt trouwens duidelijk, dat hij toen al vrij sceptisch tegenover de politieke partijen stond. Opvallend is ook zijn voor die tijd bijzonder verdraagzame houding tegenover andersdenkenden. Vóór 1910 heeft hij ongetwijfeld gedacht aan de mogelijkheid van een nationale flamingantische partij, over de ideologische tegenstellingen heen. De tribulaties rondom de verkiezingen van 1910 hebben hem het utopische daarvan doen inzien.

Ondertussen was hij medestichter in 1909 van het Katholiek Vlaamsch Secretariaat en werd hij lid van de Antwerpse afdeling der tweede Hoogeschoolcommissie. Op 2 februari 1911 hield hij op de algemene vergadering van de Katholieke Vlaamsche Landsbond een magistrale redevoering waarin hij de vernederlandsing van Gent eiste en de bezwaren, vooral van de katholieke tegenstanders, systematisch ontzenuwde. Deze rede werd enkele maanden later door Dietsche Warande en Belfort en ook als afzonderlijke brochure gepubliceerd en vond een zeer ruime verspreiding.

In die jaren voelde hij ook de noodzaak aan van een Vlaamsgezinde pers en in 1911 was hij medestichter en geldschieter van het geïllustreerde weekblad *Ons Volk Ontwaakt*. Bekend als welgesteld was hij toen al voor vele Vlaamse strijdorganisaties een mecenas geworden.

Bij de verkiezingen van juni 1912 was het zijn beurt om zich door Van Cauwelaert te laten overhalen om als kandidaat van de Nederduitsche Bond te fungeren op de kamerlijst van de Meetingpartij. Als kamerlid verdedigde hij vooral de Vlaamse economische belangen in het algemeen en de Antwerpse havenbelangen in het bijzonder. Hij onderging daarbij duidelijk de invloed van Lodewijk de Raet, met wie hij trouwens contacten had. Zijn maidenspeech hield hij over de zedelijke bescherming der dienstplichtigen. Hij verdedigde daarbij de gewestelijke indeling en de splitsing in Waalse en Vlaamse regimenten. In 1913-'14 nam hij ook actief deel aan de debatten naar aanleiding van de nieuwe wet op het lager onderwijs, waarbij hij pleitte voor de aanvaarding van het territorialiteitsbeginsel en de lakse houding van Prosper Poullet fel bestreed.

Het welslagen van de uitgave van *Ons Volk Ontwaakt* gaf bij Van de Perre en Van Cauwelaert de plannen tot oprichting van een Vlaams dagblad reële vorm. In 1912 werd een naamloze vennootschap opgericht voor de uitgave van een Vlaams katholiek dagblad te Brussel. Van de Perre, die een belangrijk pak aandelen voor zijn rekening nam en andere geldschieters zocht, werd afgevaardigd-beheerder. Pas in 1914 kon hij aankondigen dat het eerste nummer van *De Standaard* op 22 november zou verschijnen. De oorlog heeft de verwezenlijking daarvan echter tot 4 december 1918 uitgesteld.

DOCTOR
A. VAN DE PERRE
KUNSTLEI, 132
ANTWERPEN
Telefoon 3419

Den heer meert

Bene.

Wes zeer gerust over mij; ik
wil geen hoogeschool dan de
verblausche Geertsche —
maar ik alle oprechtheid, ik
heb weinig vertrouwen in
vele liberalen flaminganten! Daar
lamtendig nu tijden een
politieke strijd, waar er nachts
zooveel te veroveren is! Ik ben
overtuigd dat vele ons stelsel i.
De vervl. der Geertsche hoogeschool

op het psychologisch oogenblik zullen
verraden om de hoogeschool te
antwoorden te verdedigen.

Zoo ik goed hier in geticht, en ik
heb reden om het te gelooven,
zal het schepencollege van
Antwerpen ten gelezenheid
der Conscience feesten een ver-
klaring afleggen ten gunste
der vl. H. te antwerpen.

Ik gebeurt ik, achter de schermen!
Waarom doet de gemeenteraad
van Gent geen hintspreuk? Waarom
zijgen de vl. vrienden uit de raad?

Beter graet
3-V-12

ARCHIEF EN MUSEUM
voor het
VL. CULTUURLEVEN
88072

Brief van A. van de Perre aan H. Meert (1912).

Na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog trok Van de Perre begin oktober naar Londen. In december 1914 reisde hij samen met de Brugse volksvertegenwoordiger E. Standaert in opdracht van de Britse en de Belgische regering van Le Havre naar Zuid-Afrika om er de pro-Duitse groep der nationalistische Afrikaanders over de ware toedracht van de Duitse inval in België voor te lichten. Het werd een zeer vermoeiende reis die de gezondheid van Van de Perre ernstig ondermijnde.

Bij het begin van de oorlog stond Van de Perre op het standpunt dat de Vlaamse eisen voor de duur van de oorlog het zwijgen moest worden opgelegd. Ook hij koesterde aanvankelijk de illusie dat het offer der Vlaamse frontsoldaten de verwezenlijking der Vlaamse verzuchtingen na de oorlog vanzelf zou afdwingen. Lang heeft de consequente Van de Perre in deze houding niet kunnen volharden. De tergende houding van de uitgeweken franskiljonse pers en van regeringskringen in Le Havre en de sombere berichten die hij van het front ontving, zouden hem vrij snel tot verzet dwingen. Eind 1915 begon hij in de Vlaamsgezinde emigrantpers, vooral in De Belgische Standaard, Vrij België, De Stem uit België en Ons Vaderland, bijdragen te publiceren waarin hij deze toestanden aanklaagde. Intussen werkte hij aan een Engelse studie over de Vlaamse kwestie.

Hoewel hij het activisme principieel afkeurde, zou hij in de beoordeling der activisten, van wie hij velen persoonlijk van voor de oorlog als idealisten kende en waardeerde, zeer mild blijven. Hij weigerde trouwens een protest tegen de oprichting van de Raad van Vlaanderen te ondertekenen. Op het eind van de oorlog zou hij zich zelfs ernstig afvragen, of hij in zijn beoordeling van het activisme nog niet te streng geweest was, doch hij bleef het activisme steeds als een tactische en morele vergissing zien.

Uit Londen en sedert 1917 uit Honfleur in Frankrijk heeft hij met vaderlijke bezorgdheid de lotgevallen der Vlaamse frontsoldaten gevolgd. De vernederende behandeling die zij ondergingen, heeft hem diep gegriefd. Van het front ontving hij trouwens honderden klaagbrieven die hij dan aan de Vlaamse ministers J. Helleputte, A. van de Vyvere en P. Pouillet doorstuurde. De machteloosheid van de Vlaamse ministers trof hem daarbij pijnlijk.

De leiders van de begin 1917 ontstaande klandestiene Frontbeweging waren allen goede bekenden

van Van de Perre. Met velen ervan, o.m. met H. Borginon, voerde hij over de geestesgesteldheid aan het front trouwens een drukke briefwisseling. De volksvertegenwoordiger werd daarbij door de censuur niet ontzien. Toen in juli 1917 de eerste open brief aan de Koning clandestien verspreid werd, stuurde hij verscheidene openhartige brieven aan de Koning, die in zijn antwoorden zijn machteloosheid betreurde. In de loop van datzelfde jaar sprak de Frontbeweging zich resoluut voor zelfbestuur uit. Dit veroorzaakte een breuk met Van Cauwelaert, waarbij Van de Perre bemiddelend poogde op te treden.

Van de Perre toonde zich ook bezorgd over het toekomstig internationaal statuut van België, waarover in sommige Haverse kringen rondom F. Neuray en P. Nothomb nogal krasse theorieën verkondigd werden. Naar aanleiding van de intergeallieerde economische conferentie, waarbij Frankrijk België in een economische en militaire unie poogde te lokken, schreef hij aan Van de Vyvere om hem tegen een economische en militaire afhankelijkheid van het protectionistische Frankrijk te waarschuwen.

Bij de eerste na-oorlogse verkiezingen van november 1919 werd Van de Perre herkozen. Naar aanleiding van deze verkiezingen organiseerden de Antwerpse conservatieven o.l.v. Casteleyn en P. Segers nochtans een hatelijke lastercampagne tegen Van de Perre, die voor activist gescholden werd. Het kwam daarbij tot scherpe polemieken, waarbij Van de Perre zich niet onbetuigd liet. Door de katholieke partij werd uiteindelijk een ereraad samengesteld, waarvan P. de Favereau, A. van de Vyvere en Ch. Woeste deel uitmaakten. Deze ereraad sprak hem op 25 oktober 1919 vrij.

Enkele maanden voordien had hij tijdens de beroemde Interpellatie van de drie Van's (z. aldaar) in zijn aangrijpende redevoering de wantoestanden aan het front aangeklaagd. De weerklank die deze interpellatie had, heeft de franskiljonse conservatieven tot een aanval aangezet.

Toen conservatieven en christen-democraten te Antwerpen uiteindelijk toch met een zelfde lijst opkwamen met de democraten op de strijdplaatsen, toonde Van de Perre hoe hij boven de beroeps-politici verheven was. Lijsttrekker H. Marck had van de partij inderdaad gedaan weten te krijgen dat, indien hij niet gekozen werd, een andere gekozene dan maar bij loting zou worden aangewezen die hem zijn mandaat zou afstaan. Van de Perre, die

een dergelijke afspraak laakbaar vond, stond toen maar zelf zijn mandaat af, voordat tot loting kon worden overgegaan.

Bijzonder teleurgesteld in de politieke actie heeft Van de Perre zich van toen af vooral toegelegd op de uitbreiding van het sedert 4 december 1918 verschijnende dagblad *De Standaard*. Als afgevaardigd-beheerder nam hij de administratie op zich. In dit blad voerde hij in 1920 nog een opmerkelijke campagne tegen het Frans-Belgisch militair akkoord, dat nog tijdens zijn artikelenreeks tot stand kwam.

Op de begrafenis van de in 1920 te Antwerpen neergeschoten Vlaamse student Herman van den Reeck sprak Van de Perre de lijkrede uit.

In april 1922 nam hij ontslag als voorzitter van de naar aanleiding van de vervlaamsingsstrijd heropgerichte Hoogeschoolcommissie. Hij kwam tot dit ontslag, nadat bij de Gentse studenten ontevredenheid ontstaan was over zijn interview in *De Standaard*, waarin hij liever vrede wilde nemen met een ééntalige Vlaamse universiteit te Antwerpen dan met een splitsing van de Gentse universiteit.

Op 4 augustus 1925, amper 53 jaar oud, overleed hij te Wijnegem. Zijn begrafenis was een grootse manifestatie van Vlaamse eensgezindheid. Toen hij in 1920 als volksvertegenwoordiger ontslag nam, zagen velen de laatste kans op een hereniging van federalisten en minimalisten verloren gaan. Dat Van de Perre alleen aan zijn graf eensgezindheid wist te bewerkstelligen, is het drama van zijn leven en de grote ontgoocheling van zijn politieke loopbaan geweest.

Opvallend is het prestige dat hij zowel bij voor- als tegenstander genoot. Hoewel fysisch eerder onopvallend en klein van stuk, wist hij inderdaad een grote autoriteit te verwerven. Hierin valt de gelijkenis met Lodewijk Dosfel zeer sterk op.

WERKEN : *De Melk* (Verhandeling der KVHU, nr. 32; 1901-'02); - *Inleiding tot de leergang over ziekenverpleging voor Dames* (1920); - *De Tering* (Verhandeling der KVHU, nr. 56, 1903-'04); - *Leerboek der Ziekenverpleging* (1908); - *Waarom vragen wij, Katholieken, de vervlaamsching van de Gentsche Hoogeschool?*, in *Dietsche Warande en Belfort* (1911, p. 441-453); - *De verklaring van den Heer Minister de Broqueville en de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool*, in *Dietsche Warande en Belfort* (1912, p. 358-363); - *Het Vlaamsch in het Leger*, (Uitgave van het Katholiek Vlaamsch Secretariaat, 1913); - *Quelques réflexions à l'occasion du projet scolaire* (1913); - *Het Rijnkanaal*, in *Dietsche Warande en Belfort* (1913); - *De bevaarbaarmaking der Maas en de scheepvaart tusschen Antwerpen en den Rijn* (1913); - *Trois rapports sur l'Avenir économique de la Belgique et du port d'Anvers en particulier* (1919); - *De Vlaamsche Interpellatie* (1919); - *The Language Question in Belgium* (1919); - *Over een Fransch-Belgisch militair Verbond* (1920); - *Wat gebeurt er in de Antwerpsche Politiek?* (1920); - *Katholiek Internationalisme*, in *Ons Geloof* (1920, p. 433-444).

LITERATUUR : M. Cordemans, *Dr. A. Van de Perre's oorlogsjaren, 1914-1918* (1963); - *Dr. Alfons Van de Perre*, in *Ons Volk Ontwaakt* (9 augustus 1925, p. 476); - Th. Luykx, *Dr. Alfons Van de Perre en zijn tijd* (1972); - H. van de Perre, *Vader Van de Perre. A rebel with a cause*, in *De Spectator* (19 augustus 1972, p. 9-13).

GUIDO PROVOOST